

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни

“ПОЛІТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ”

(для спеціалістів, магістрів)

МАУП

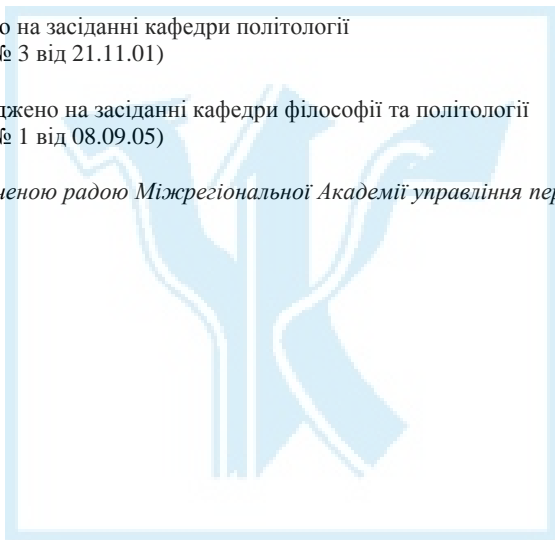
Київ 2005

Підготовлено доктором політичних наук, професором МАУП
В. П. Горбатенко

Затверджено на засіданні кафедри політології
(протокол № 3 від 21.11.01)

Перезатверджено на засіданні кафедри філософії та політології
(протокол № 1 від 08.09.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Горбатенко В. П. Навчальна програма дисципліни “Політичне прогнозування” (для спеціалістів, магістрів). — К.: МАУП, 2005. — 12 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Політичне прогнозування”, теми контрольних робіт, питання для самостійної роботи, питання для самоконтролю студентів, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення дисципліни “Політичне прогнозування” у процесі здобуття вищої освіти соціально-гуманітарного профілю є безсумнівно необхідним. Людство завжди прагнуло якомога більше знати про своє майбутнє. Його зацікавленість прогнозами має сильні життєві мотиви. Реалізації цих прагнень покликана сприяти наука прогностика, що включає політичне прогнозування як один з основних напрямків. Політичне прогнозування охоплює методологію, теорію і практику дослідження динаміки та перспектив розвитку різноманітних процесів і явищ суспільного життя. Від рівня політичного прогнозування залежить ефективність планування та управління. Політичне керівництво вбачає у науково обґрунтованих прогнозах одну з гарантій передбачуваного розвитку конкретних подій і суспільно-політичних процесів загалом.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН вивчення дисципліни “ПОЛІТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ”

№ п/п	Назва теми
1	Політичне прогнозування та його роль в управлінні соціально-політичними процесами
2	Методологія і основні етапи політичного прогнозування
3	Моделювання соціально-політичних процесів і механізму прийняття державних рішень
4	Стратегічне державне прогнозування
5	Довгострокове глобальне прогнозування тенденцій світового політичного розвитку
6	Основні напрямки майбутнього розвитку людської цивілізації
7	Постмодерн і суспільно-політичні трансформації
8	Моделювання міжнародних відносин
9	Культура та її визначальний вплив на розвиток сучасного і майбутнього суспільства
10	Україна ХХІ ст. і гуманістичні детермінанти політики

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ПОЛІТИЧНЕ ПРОГНОЗУВАННЯ”

Тема 1. Політичне прогнозування та його роль в управлінні соціально-політичними процесами

Поняття “прогноз” і “політичне прогнозування”. Основні характеристики політичного прогнозування, його теоретико-пізнавальна та управлінська спрямованість. Внутрішньополітичне і зовнішньополітичне прогнозування. Типологізація прогнозів: оперативний, короткостроковий, середньостроковий, довгостроковий і віддалений. Об’єктивні підстави та умови політичного прогнозування. Основні стадії прогнозування.

Література [7; 8; 20; 23; 27; 29; 34; 36]

Тема 2. Методологія і основні етапи політичного прогнозування

Основні принципи прогнозування. Синергетика як універсальний принцип забезпечення достовірності прогнозу. Методи політичного прогнозування. Роль методів колективної експертної оцінки і “мозкової атаки”. Основні етапи розробки прогнозів. Результати і критерії ефективності політичного прогнозування.

Література [7; 19; 20; 23; 27; 34; 36; 46]

Тема 3. Моделювання соціально-політичних процесів і механізму прийняття державних рішень

Оптимальний підхід та оптимальні моделі у вивченні соціально-політичних процесів. Типи моделей соціальних явищ і процесів. Штучний інтелект та “івент-аналіз”. Державні рішення як об’єкт політичного прогнозування. Моделювання механізму прийняття державних рішень.

Література [5; 7–9; 14; 19; 20; 23; 27; 34; 36; 37; 45]

Тема 4. Стратегічне державне прогнозування

Прогнозування процесів суспільних модернізацій. Державно-політична стратегія соціальних перетворень. Порівняння типів і характеру державотворчих процесів. Стратегічний кількісний аналіз процесів соціально-економічного розвитку держави.

Література [3–6; 8–11; 16; 17; 20; 24; 27; 29; 30; 32; 34; 42; 45]

Тема 5. Довгострокове глобальне прогнозування тенденцій світового політичного розвитку

Футурологія політики як науковий напрямок. Еволюція футуроорієнтованих підходів до опанування майбутнього в історії людської цивілізації. Концепції постіндустріального суспільства Олвіна Тоффлера і Данієла Белла. Концепція інформаційного суспільства Джона Нейсбіта. Ідея “кінця історії” Френсіса Фукуями.

Література [4–6; 8–10; 12; 15–17; 21–24; 27; 28; 31; 38; 41; 43; 48; 49]

Тема 6. Основні напрямки майбутнього розвитку людської цивілізації

Особливості зміни матеріальних і духовних основ розвитку сучасної цивілізації. Процес децентралізації та його значення для світового розвитку. Доповідь Римському клубові “Перша глобальна революція” А. Кінга і Б. Шнайдера. Гуманізація суспільства та її основні характеристики. Роль освіти для майбутнього світового розвитку. Ознаки сучасного етапу демократизації суспільства. Процес інформатизації і формування інформаційного суспільства. Політико-антропологічні ознаки процесу індивідуалізації.

Література [1; 4; 6; 8; 10; 14–18; 21; 24; 28; 32; 33; 45; 47; 49]

Тема 7. Постмодерн і суспільно-політичні трансформації

Поняття “постмодерн” і “постмодернізація”. Ситуація і політичні ознаки постмодерну. Діалектика співвідношення дихотомій “модерн — постмодерн” і “модернізація — постмодернізація”. Домінування і заперечення “вестернізації” в ситуації постмодерну.

Література [3; 4; 8; 10; 13; 18; 25; 26; 32; 35; 38; 45; 47; 49]

Тема 8. Моделювання міжнародних відносин

Мета і завдання моделювання міжнародних відносин. Факторний і кластерний аналіз у дослідженні міжнародних відносин. Глобальні моделі взаємовідносин держав. Концепція “нового світового порядку” Генрі Кіссінджера. Концепція “зіткнення цивілізацій” Самуєля Хантінгтона.

Література [2; 4; 8; 10; 12; 14–16; 23; 24; 27; 34; 39; 42; 44; 47]

Тема 9. Культура та її визначальний вплив на розвиток сучасного і майбутнього суспільства

Поняття культури в сучасному вимірі. Криза ідентичності та основні напрямки її подолання. Нові соціальні рухи, орієнтовані на розвиток культури. Взаємозв'язок політики, культури і екології. Фемінізм і

жіночий рух. Основні принципи культурно-політичного розвитку постсучасного суспільства.

Література [3; 4; 6; 8; 10; 13; 14; 18; 21–23; 26; 32–35; 39; 42; 49]

Тема 10. Україна XXI ст. і гуманістичні детермінанти політики

Гуманістична альтернатива для України майбутнього. Напрямки подолання постноменклатурного синдрому і різноманітних проявів бюрократизму. Демократичне поєднання політики і моралі. Розвиток плюралістичних основ людського співжиття. Розширення зони відповідальності національної держави. Забезпечення процесу міжгенераційної зміни ціннісних орієнтацій. Гуманізація взаємовідносин суспільства й особистості. Перспективи утвердження громадянського суспільства в Україні.

Література [9; 10; 18; 21–23; 26; 33; 34; 37; 40; 42; 45]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Теоретико-пізнавальна та управлінська спрямованість політичного прогнозування.
2. Внутрішньополітичне і зовнішньополітичне прогнозування.
3. Основні типи політичних прогнозів.
4. Принципи політичного прогнозування.
5. Синергетика як універсальний принцип забезпечення достовірності прогнозу.
6. Основні етапи розробки прогнозів.
7. Типи моделей соціальних явищ і процесів.
8. Штучний інтелект та “івент-аналіз”.
9. Державні рішення як об’єкт політичного прогнозування.
10. Прогнозування процесів суспільних модернізацій.
11. Порівняння типів і характеру державотворчих процесів.
12. Футурологія політики як науковий напрямок.
13. Концепції постіндустріального суспільства Олвіна Тоффлера і Даніела Белла.
14. Концепція інформаційного суспільства Джона Нейсбіта.
15. Ідея “кінця історії” Френсіса Фукуями.
16. Процес децентралізації та його значення для майбутнього світового розвитку.
17. Роль освіти для майбутнього світового розвитку.
18. Процес інформатизації і формування інформаційного суспільства.
19. Політичні ознаки епохи постмодерну.
20. Поняття “постмодерн” і “постмодернізація”.
21. Мета і завдання моделювання міжнародних відносин.

22. Концепція “нового світового порядку” Генрі Кіссінджера.
23. Концепція “зіткнення цивілізацій” Самуеля Хантінгтона.
24. Поняття культури в сучасному вимірі.
25. Криза ідентичності та основні напрямки її подолання.
26. Демократичне поєднання політики і моралі.
27. Плюралізм як основа майбутнього людського співжиття.
28. Постматеріальні ціннісні орієнтації.
29. Основні напрямки гуманізації взаємовідносин суспільства й особистості.
30. Перспективи утвердження громадянського суспільства в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1. Поняття “прогноз” і “політичне прогнозування”.
2. Основні ознаки політичного прогнозування.
3. Об’єктивні підстави та умови політичного прогнозування.
4. Методи політичного прогнозування.
5. Роль методів колективної експертної оцінки і “мозкової атаки”.
6. Результати і критерії ефективності політичного прогнозування.
7. Оптимальний підхід та оптимальні моделі у вивченні соціально-політичних процесів.
8. Моделювання механізму прийняття державних рішень.
9. Державно-політична стратегія соціальних перетворень.
10. Стратегічний кількісний аналіз процесів соціально-економічного розвитку держави.
11. Еволюція футуроорієнтованих підходів до опанування майбутнього в історії людської цивілізації.
12. Особливості зміни матеріальних і духовних основ розвитку сучасної цивілізації.
13. Доповідь Римському клубові “Перша глобальна революція” А. Кінга і Б. Шнайдера.
14. Гуманізація суспільства та її основні характеристики.
15. Ознаки сучасного етапу демократизації суспільства.
16. Політико-антропологічні ознаки процесу індивідуалізації.
17. Діалектика співвідношення дихотомій “модерн — постмодерн” і “модернізація — постмодернізація”.
18. Домінування і заперечення “вестернізації” в ситуації постмодерну.
19. Факторний і кластерний аналіз у дослідженні міжнародних відносин.
20. Глобальні моделі взаємовідносин держав.
21. Нові соціальні рухи, орієнтовані на розвиток культури.
22. Взаємозв’язок політики, культури й екології.
23. Основні принципи культурно-політичного розвитку постсучасного суспільства.

24. Напрямки подолання постноменклатурного синдрому й різноманітних проявів бюрократизму.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ

1. Теоретико-пізнавальна й управлінська спрямованість політичного прогнозування.
2. Внутрішньополітичне і зовнішньополітичне прогнозування.
3. Основні типи політичних прогнозів.
4. Принципи політичного прогнозування.
5. Синергетика як універсальний принцип забезпечення достовірності прогнозу.
6. Основні етапи розробки прогнозів.
7. Типи моделей соціальних явищ і процесів.
8. Штучний інтелект та “івент-аналіз”.
9. Державні рішення як об’єкт політичного прогнозування.
10. Прогнозування процесів суспільних модернізацій.
11. Порівняння типів державотворчих процесів.
12. Футурологія політики як науковий напрямок.
13. Концепції постіндустріального суспільства Олвіна Тоффлера і Даніела Белла.
14. Концепція інформаційного суспільства Джона Нейсбіта.
15. Ідея “кінця історії” Френсіса Фукуями.
16. Процес децентралізації та його значення для майбутнього світового розвитку.
17. Роль освіти для майбутнього світового розвитку.
18. Процес інформатизації і формування інформаційного суспільства.
19. Політичні ознаки епохи постмодерну.
20. Поняття “постмодерн” і “постмодернізація”.
21. Мета і завдання моделювання міжнародних відносин.
22. Концепція “нового світового порядку” Генрі Кіссінджера.
23. Концепція “зіткнення цивілізацій” Самуеля Хантінгтона.
24. Поняття культури в сучасному вимірі.
25. Криза ідентичності та основні напрямки її подолання.
26. Демократичне поєднання політики і моралі.
27. Плюралізм як основа майбутнього людського співжиття.
28. Постматеріальні ціннісні орієнтації.
29. Основні напрямки гуманізації взаємовідносин суспільства й особистості.
30. Перспективи утвердження громадянського суспільства в Україні.
31. Поняття “прогноз” і “політичне прогнозування”.
32. Основні характеристики політичного прогнозування.
33. Об’єктивні підстави й умови політичного прогнозування.
34. Методи політичного прогнозування.

35. Роль методів колективної експертної оцінки і “мозкової атаки”.
36. Результати і критерії ефективності політичного прогнозування.
37. Оптимальний підхід та оптимальні моделі у вивченні соціально-політичних процесів.
38. Моделювання механізму прийняття державних рішень.
39. Державно-політична стратегія соціальних перетворень.
40. Стратегічний кількісний аналіз процесів соціально-економічного розвитку держави.
41. Еволюція футуроорієнтованих підходів до опанування майбутнього в історії людської цивілізації.
42. Особливості зміни матеріальних і духовних основ розвитку сучасної цивілізації.
43. Доповідь Римському клубові “Перша глобальна революція” А. Кінга і Б. Шнайдера.
44. Гуманізація суспільства та її основні характеристики.
45. Характер сучасного етапу демократизації суспільства.
46. Політико-антропологічні ознаки процесу індивідуалізації.
47. Діалектика співвідношення дихотомій “модерн — постмодерн” і “модернізація — постмодернізація”.
48. Домінування і заперечення “вестернізації” в ситуації постмодерну.
49. Факторний і кластерний аналіз у дослідженні міжнародних відносин.
50. Глобальні моделі взаємовідносин держав.
51. Нові соціальні рухи, орієнтовані на розвиток культури.
52. Взаємозв’язок політики, культури й екології.
53. Основні принципи культурно-політичного розвитку постсучасного суспільства.
54. Напрямки подолання постноменклатурного синдрому й різноманітних проявів бюрократизму.
55. Категоріально-політологічна основа сучасного модернізаційного дискурсу.
56. Тенденції цивілізаційного поступу західного світу.
57. Незахідні моделі суспільно-політичних перетворень і перспективи навздогінної модернізації.
58. Наслідки і напрямки модернізації українського суспільства.
59. Загальні тенденції подальшої еволюції національних держав.
60. Розвиток національних держав на пострадянському геополітичному просторі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Абдеев Р. Ф.* Философия информационной цивилизации. — М., 1994.

2. *Авторитаризм и демократия в развивающихся странах* / В. Г. Хорос, Г. И. Мирский, К. Л. Майданик и др. — М.: Наука, 1996.
3. *Алексеева Т. А.* Современные политические теории. — М.: Российская политическая энциклопедия (РОССПЭН), 2000.
4. *Антонович И. И.* После современности: Очерк цивилизации модернизма и постмодернизма. — Минск: Беларус. навука, 1997.
5. *Белл Даниел.* Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования: Пер. с англ. — М.: Academia, 1999.
6. *Бестужев-Лада И. В.* Альтернативная цивилизация. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1998.
7. *Бестужев-Лада И. В.* Поискное прогнозирование. — М., 1984.
8. *Впереди XXI век:* Перспективы, прогнозы, футурология. Антология современной классической прогностики (1952–1999) / Ред.-сост., авт. предисл. акад. РАО И. В. Бестужев-Лада. — М.: Academia, 2000.
9. *Гаврилович Б.* Дороговкази в майбутнє / Пер. з англ. Л. Л. Лещенко. — К.: Основи, 1993.
10. *Горбатенко В. П.* Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть: Монографія. — К.: Вид. центр “Академія”, 1999.
11. *Дегтярев А. А.* Основы политической теории: Учеб. пособие. — М.: Высш. шк., 1988.
12. *Игрицкий Ю.* Столкновение цивилизаций? // Свободная мысль. — 1993. — № 17–18.
13. *Ильин И.* Постмодернизм. От истоков до конца столетия. Эволюция научного мифа. — М.: Интрада, 1998.
14. *Ирхин Ю. В.* Политология: Учеб. пособие. — 2-е изд., перераб. и доп. — М., 1996.
15. *Карякин Ю. Ф.* Достоевский и канун XXI века. — М.: Сов. писатель, 1989.
16. *Кеннеди П.* Вступая в двадцать первый век: Пер. с англ. / Предисл. В. Согрина. — М.: Весь Мир, 1997.
17. *Ковлер А. И.* Кризис демократии? Демократия на рубеже XXI века. — М., 1997.
18. *Козловски П.* Культура постмодерна: Общественно-культурные последствия техн. развития: Пер. с нем. — М.: Республика, 1997.
19. *Краснов Б. И.* Анализ политической ситуации. Метод сценариев // Соц.-полит. журн. — 1997. — № 5.
20. *Краснов Б. И.* Политическое прогнозирование // Соц.-полит. журн. — 1994. — № 11–12.
21. *Крымский С. Б.* Философия как путь человечности и надежды. — К.: Курс, 2000.
22. *Крисаченко В. С., Хилько М. І.* Екологія. Культура. Політика: Концептуальні засади сучасного розвитку. — К.: Знання, 2001.
23. *Кузьменко В. Л., Романчук О. К.* На порозі Надцивілізації: системний аналіз актуальних проблем сучасності, соціальне прогнозування та футурологія. — Львів: Універсум, 2001.
24. *Лафонтен О.* Общество будущего. Политика реформ в изменившемся мире / Пер. с нем. Р. А. Крестьянинова. — М.: Междунар. отношения, 1990.
25. *Лиотар Ж. Ф.* Состояние постмодерна. — М., 1998.

26. *Лук'янець В. С., Соболев О. М.* Філософський постмодерн: Навч. посіб. для викладачів, аспірантів, студентів вузів, які спеціалізуються в галузі гуманітарних дисциплін. — К.: Абрис, 1998.
27. *Матвієнко В. Я.* Прогностика. — К.: Укр. пропілеї, 2000.
28. *Мир XXI века и христианская традиция //* Вопр. философии.—1993. — № 8.
29. *Моисеев И. Н.* Алгоритмы развития. — М., 1987.
30. *Наше общее будущее: Докл. Междунар. комис. по окружающей среде и развитию.* — М., 1989.
31. *Нэбит Д., Эбурдин П.* Что нас ждет в 90-е годы. Мегатенденции: год 2000. — М., 1982.
32. *Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология /* Под ред. В. Л. Иноземцева. — М.: Akademia, 1999.
33. *Пахомов Ю. Н., Крымский С. Б., Павленко Ю. В.* Пути и перепутья современной цивилизации. — К.: Благотворительный Фонд содействия развитию гуманитарных и экономических наук “Международный деловой центр”, 1998.
34. *Політологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закладів /* За ред. О. В. Баб-кіної, В. П. Горбатенка. — К.: Вид. центр “Академія”, 2001.
35. *Постмодернизм и культура: Материалы “Круглого стола”//* Вопр. философии. — 1993. — № 3.
36. *Рабочая книга по прогнозированию.* — М., 1982.
37. *Скиба В. Й., Горбатенко В. П., Туренко В. В.* Вступ до політології: Екскурс в історію правничо-політичних вчень. — К.: Основи, 1996.
38. *Соболев О. М.* Постмодерн і майбутнє філософії. — К.: Наук. думка, 1997.
39. *Сорокин П. А.* Человек. Цивилизация. Общество: Пер. с англ. — М.: Политиздат, 1992.
40. *Социальные отношения: Проблемы и перспективы развития.* — К.: Наук. думка, 1993.
41. *Тотфлер О.* Третья хвиля / Пер. з англ. А. Євса. — К.: Вид. дім “Всесвіт”, 2000.
42. *Україна на зламі тисячоліть: Історичний екскурс, проблеми, тенденції та перспективи.* — К., 2000.
43. *Фукуяма Ф.* Конец истории // Вопр. философии. — 1990. — № 3.
44. *Хантингтон С.* Столкновение цивилизаций // Полит. исследования. — 1994. — № 1.
45. *Цветков В. В., Горбатенко В. П.* Демократія — Управління — Бюро-кратія: В контексті модернізації українського суспільства: Монографія. — К., 2001.
46. *Шабров О. Ф. и др.* Компьютерное моделирование социально-политических процессов. — М., 1994.
47. *Яковец Ю. В.* История цивилизаций: Учеб. пособие для студ. вузов гуманит. профиля. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 1997.
48. *Яковец Ю. В.* Предвидение будущего: парадигма цикличности. — М., 1992.
49. *Яковец Ю. В.* У истоков новой цивилизации. — М., 1993.
50. *Ясперс К.* Смысл и назначение истории. — М.: Политиздат, 1992.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Політичне прогнозування”	3
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Політичне прогнозування”	4
Теми контрольних робіт.....	6
Питання для самостійної роботи.....	7
Питання для самоконтролю студентів.....	8
Список рекомендованої літератури	9

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
С. Г. Рогузько
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1068

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП